

**Diep in het
donkere woud**

Bij Clavis Uitgeverij staan jongeren centraal.
Wij geloven namelijk dat de wereld van morgen er zal
uitzien als de dromen van onze jeugd. Het is onze missie
om hun leefwereld elke dag zo mooi mogelijk te maken.

K:

Danish Arts
Foundation

Gry Kappel Jensen

Diep in het donkere woud

© 2024 Turbine-undervisning, Kopenhagen, Denemarken

© 2025 voor het Nederlandse taalgebied:

Clavis Uitgeverij, Hasselt – Amsterdam – New York

Omslagontwerp: Clavis Studio

Vertaling uit het Deens: Lammie Post-Oostenbrink

Oorspronkelijke titel: *Eventyrsagaerne 1. I den mørke skov*

Trefw.: heksen, magie, verdwalen, armoede

NUR 283, 284

ISBN 978 90 448 5892 1

D/2025/4124/203

Alle rechten voorbehouden

Tekst- en datamining niet toegestaan

www.clavisbooks.com

Gry Kappel Jensen

De sprookjessaga

①

Diep in het donkere woud

Het citaat uit 'Het lied van Wafthrudnir'
op blz. 162 staat in de Edda, vertaald en
ingeleid door prof. dr. J.A. Huisman,
verschenen bij uitgeverij AnkhHermes.

Voor de kinderen

*Wij zijn schaduw, wij zijn licht.
Wij zijn wind, wij zijn steen.
Wij zijn vel, wij zijn been.*

Uit Clara's schaduwboek

Op pagina 270 vind je een lijst met de vertaling van woorden van Sora.

Proloog

Ze werd wakker lang voor het licht was. De kinderen sliepen en alles was stil. Toch kon ze het gevoel dat er buiten iemand was niet van zich afschudden. Uiteindelijk kwam ze uit bed, sloeg een deken om zich heen en ging bij het raam zitten wachten.

Toen de hemel lichter werd, traden de overbekende gedaanten uit het donker naar voren. De spitse toppen van de sparren, het hobbelige dak van de schuur, de bijl die nog in het hakblok zat. En ook nog iets wat er niet hoorde te zijn. Ze kneep haar ogen toe, maar de gedaante verdween niet.

De vrouw stond midden op het erf met haar gezicht naar het huis gericht. Als een ranke boom in het bos. Bij haar voeten lag het kind op de kale grond te slapen. Het was een meisje, ongeveer net zo oud als haar eigen dochter.

Vanbinnen begon er iets onrustig te fladderen toen ze dat zag, haar hart ging tekeer in haar borst, gesuis in haar oren. De vrouw bleef gewoon staan, omdat ze wist dat ze alleen in huis waren. Ze kon het maar beter afhandelen voor de kinderen wakker werden.

‘Geef me kracht,’ fluisterde ze en ze sloeg een kruisje. Toen stond

ze besluitvaardig op en deed de deur open.

De vrouw verroerde geen vin toen ze naar buiten stormde en tegen haar begon te schreeuwen. 'Jullie mogen hier niet zijn, jullie moeten gaan!' Haar stem echode langs de rand van het woud.

De vrouw zei niets, maar het meisje bij haar voeten bewoog even. 'Verdwij!' Haar hand trilde toen ze naar het bos wees.

'Ik ben gekomen om je te helpen,' zei de vrouw rustig, ze bekeek haar met grote, ernstige ogen.

'We hebben jouw hulp niet nodig,' snauwde ze.

De vrouw schudde haar hoofd. 'Je weet wat er zal gebeuren als je niets doet,' zei ze en ze knikte naar het huis. 'Denk dan in elk geval aan de kinderen.'

Ze sloot heel even haar ogen, de vrouw mocht niet zien hoe bang ze eigenlijk was. 'Je blijft uit de buurt van mijn kinderen.' Haar stem trilde. 'Hoepel op en kom nooit meer terug, heb je me gehoord!'

Het meisje, dat op de grond had gelegen, was inmiddels over-eind gekrabbeld. Ze keken haar beiden aan zonder iets te zeggen.

'Donder op naar het woud en laat ons met rust!'

De vrouw bleef voor haar staan. Toen schudde ze opnieuw haar hoofd. 'Je maakt een grote fout,' zei ze en ze pakte de hand van het meisje. Langzaam keerden ze haar de rug toe en liepen naar de rand van het bos. Even later waren ze tussen de boomstammen verdwenen.

Ze hapte naar adem, een jammerende snik ontsnapte aan haar keel in de stille ochtend.

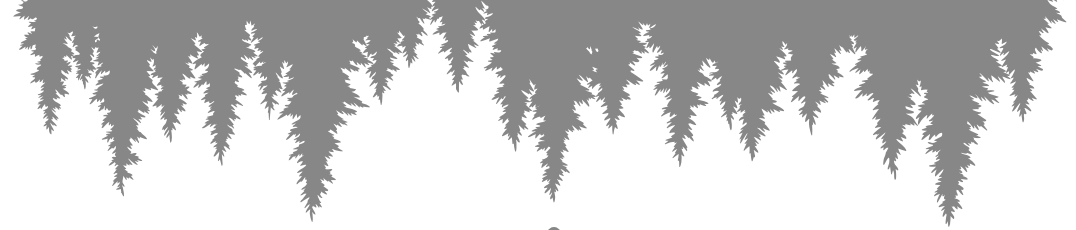
'Moeder?'

Ze draaide zich met een ruk om. Haar oudste dochter stond in de deuropening.

'Geen zorgen,' zei ze en ze probeerde te glimlachen. 'Alles is zoals het hoort te zijn.'

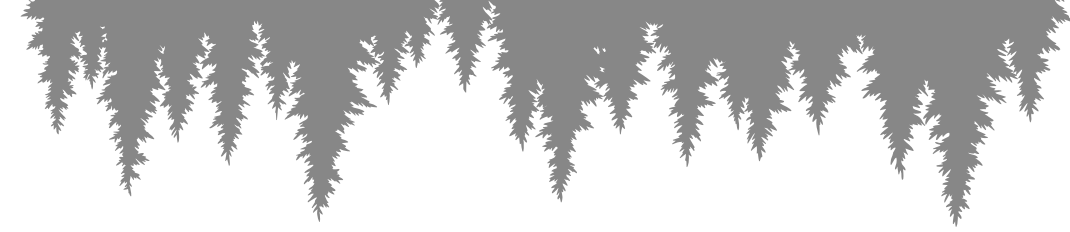
Ze liep naar haar toe en tilde haar op. Ze was nog warm van het slapen.

'Jullie zijn hier veilig,' fluisterde ze in het donkere haar van haar dochter, terwijl ze de deur achter zich dichtdeed.

Deel 1
Het woud

1

Ava drukte haar nagels onder de witte schors. Ze had een jonge, rechte, bleke berkenboom uitgekozen, die aan de rand van het bos stond. Als ze voorzichtig deed, zou ze dunne repen kunnen trekken van de bast, doorzichtig en glad als zijde, maar als ze te hard trok, zou ze vette strepen schors lostrekken, soepel en taai als leer. Het was belangrijk dat de boom bleef leven en dat ze niet te diep ging en geen wonden achterliet die niet zouden helen. Anders zou ze er vannacht aan denken, aan de jonge boom in het bos die wel honderd jaar had kunnen worden. Ze zou de boom voor zich blijven zien, haar vingers die aan de schors trokken tot de boom bloedde, haar snelle handen die ook in het kreupelhout naar vogeleieren zochten, in de bosgrond graaiden naar kadavers en die met afgebroken nagels in de grond groeven naar wortels.

‘Heb je iets gevonden?’

Ava schrok. Linn had haar beslopen.

‘Berkenschors,’ zei Ava en ze hield haar mand omhoog.

Linn keek er teleurgesteld in. ‘Maar geen bessen.’

‘Nee, ik weet het,’ zei Ava. ‘Die zullen we dit jaar ook niet meer vinden. Maar misschien staan er nog ergens paddenstoelen. Heb jij meer geluk gehad?’

Nu pas viel het Ava op dat Linn haar beide handen achter haar rug verborgen hield. Haar blauwe ogen keken haar ernstig aan, maar Ava zag het kuiltje in haar linkerwang. Dat lachkuiltje verraadde haar.

‘Nou, wat heb je gevonden?’ vroeg Ava en ze zette een hand in haar zij, terwijl ze met één opgetrokken wenkbrauw naar haar zusje keek.

‘Niets,’ zei Linn, maar haar lachkuiltje werd dieper.

‘Laat me je handen zien.’

Linn hield haar rechterhand onschuldig voor zich. Haar vingers zaten onder de aarde, maar haar hand was leeg.

‘En de andere?’ zei Ava.

Linn glimlachte listig en liet eindelijk zien wat ze achter haar rug verstopt hield: een grote paddenstoel met een vettige, glanzende hoed.

‘Waar heb je die gevonden?’ vroeg Ava.

‘Bij de beek,’ zei Linn terwijl ze Ava’s blik ontweek.

‘Daar heb ik al naar paddenstoelen gezocht,’ zei Ava. ‘Daar staan er geen.’

Linn haalde haar schouders op en legde de grote paddenstoel in de mand.

‘Linn ...’ Ava kneep haar ogen tot spleetjes en bestudeerde haar zusje. ‘Ben je in het woud geweest?’

‘Een klein stukje maar,’ gaf ze toe. ‘Maar ik ben op het pad gebleven! Dat kan toch geen kwaad? We kunnen in het bos nog veel meer vinden.’

Ava schudde haar hoofd. ‘Je weet best hoe ver je mag gaan,’ zei ze en ze wees naar een dikke boomstam. ‘Niet verder dan de grote beuk en nooit het bos in!’

Linns glimlach was verdwenen en haar lip trilde. ‘Je zegt het toch niet tegen vader?’

Ava keek naar de beuk die de grens vormde van hun vertrouwde wereld. Een teken in de vorm van een kruis was in de schors gesneden, als bescherming tegen het kwaad. Ava liet haar blik verder het woud in dwalen. Een pad liep langs de beukenboom tussen de bomen door; ze wist niet waar het naartoe leidde, maar er hing een blauwachtige duisternis tussen de stammen waar ze niets van moest hebben. Een onrustig gefladder in haar borst deed haar naar adem happen. Sloeg haar eigen hart zo onregelmatig? Ze duwde haar gebalde vuist tegen haar borst, alsof ze zo haar hart wilde kalmeren. Vader had hun beloofd dat hun niets zou overkomen. Niet zolang ze de regels volgden.

‘Nee, ik zeg niets.’ Ze keerde zich weer naar Linn. ‘Maar je mag het niet nog eens doen.’

Linn knikte. Het leek nog steeds alsof ze elk moment in huilen kon uitbarsten en Ava wilde haar ineens dolgraag horen lachen. Ze glimlachte naar haar in de hoop dat ze terug zou lachen, ze zou op haar neus drukken en in haar zachte wangen knijpen, ze zou haar kietelen als dat moest. Linn moest en zou lachen.

Het magere kindergezichtje met de veel te grote ogen keerde zich naar haar toe. Linn beet op haar lip; het hoorde bij het spel, ze hield het zo lang mogelijk vol. Ava prikte in haar zij en blies in haar oor, en uiteindelijk gaf Linn het op, eindelijk lachte ze, een geluid zo helder als water. Even zag Ava hoe mooi het bij de rand van het bos was, hoe de gele bladeren van de berkenboom oplichtten tegen de blauwe najaarshemel. De stralen van de ondergaande zon vielen tussen de witte stammen en strooiden flikkerend licht over de bosgrond, terwijl de twee zusjes bij de rand van het woud

stonden te lachen. Het voelde alsof alles weer goed zou komen.

Ava keek naar de berkenboom en klopte zachtjes op de stam. De boom zou het wel overleven. Ze had niet te veel schors genomen en haar snelle handen hadden hem geen schade toegebracht.

Het ergste aan honger was niet dat die aan je botten knaagt en de kracht uit je armen en benen zuigt. Het ergste is dat honger ook heel langzaam in je ziel snijdt, erin hakt, ertegen schuurt, eraan vreet, zodat je ziel na verloop van tijd steeds verder krimpt. Iemand die honger heeft, kan vanbinnen uithollen.

‘Ava?’ zei Linn en ze trok aan haar jurk. ‘Zullen we gaan?’

‘Ja,’ zei ze en ze pakte Linns hand. ‘Laten we naar huis gaan.’

Ze hing de mand aan haar arm en keerde het donkere woud de rug toe.

Toen ze thuiskwamen, was het er koud en donker. Ava maakte de riempjes los waarmee ze de bos brandhout op haar rug had gebonden en liet die op de vloer vallen.

‘Ik steek de haard aan, haal jij water,’ zei ze tegen Linn, die meteen de emmer pakte en naar de beek rende.

Ava maakte een keurig stapeltje brandhout in de haard. Vader had hem niet aangestoken, dus nu moest ze wachten tot het hout vlam had gevat voor ze soep kon koken. Ze wreef in haar handen boven de eerste vlammetjes. De dag was helder en zonnig geweest en dat betekende dat het vannacht koud zou worden. Het was nog herfst, maar er lag ’s ochtends al ijs op de plassen.

‘Zo!’ zei Linn toen ze naar binnen strompelde met de zware

emmer vol water. Het klotste over de rand toen ze hem op de vloer zette.

‘Doe de deur dicht, de warmte vliegt naar buiten!’ zei Ava. Linn schrok en Ava had meteen spijt van de scherpe toon waarop ze had gesproken.

‘Mag ik je vingers zien?’ vroeg ze, vriendelijker nu.

Linn reikte haar haar rode, rimpelige, natte handen aan, die ijskoud waren geworden in het water.

‘Ga bij het vuur zitten,’ zei Ava en ze schoof een krukje dichterbij. ‘Heb je vader gezien?’

Linn ging zitten en richtte haar vingers naar de vlammen. ‘Hij is aan het werk in de schuur. Ik hoorde de zaag, maar hij deed niet open toen ik aanklopte.’

‘Hij heeft het druk met de bestelling,’ zei Ava. Ze zette de enige pan die ze hadden op het vuur en goot er water in. Behendig scheurde ze de berkenschors in dunne repen en liet die in het water vallen, net als het eekhoorntjesbrood dat ze in kleine stukjes had gesneden. ‘Als hij helemaal klaar is, krijgt hij betaald. En dan kunnen we meel op de markt kopen en brood bakken. Misschien is er zelfs wel genoeg geld voor een stuk spek.’ Ava werd opgewonden van het idee. ‘En binnenkort heb ik genoeg lepels gemaakt en kan ik naar het dorp gaan om ze te verkopen.’

Linn keek haar ongelovig aan. ‘Denk je dat het van vader mag?’

‘Als hij ziet hoe mooi ze zijn geworden, kan hij niet weigeren,’ zei Ava, maar ze ontweek Linns blik.

Het water in de pan begon te borrelen en ze roerde in de soep met de grote houten lepel die vader had gesneden. Dat soort lepels verkochten ze meestal op de markt. Stevig en praktisch, gemaakt van lindehout dat makkelijk te bewerken was. Maar die lepels

hadden verder niets bijzonders: ze waren niet mooi of opvallend. Ava wist zeker dat mensen bereid waren meer te betalen voor iets dat hen blij maakte wanneer ze ernaar keken en trots dat ze het bezaten.

‘Hm,’ zei Linn, maar ze leek niet overtuigd. ‘Misschien hebben we jouw lepels helemaal niet nodig als vader eenmaal klaar is met de bestelling. Hoeveel geld denk je dat hij ervoor zal krijgen?’ Haar lichtblauwe ogen begonnen te stralen bij de gloed van het vuur en Ava vermoedde dat ze aan het brood en het spek dacht.

‘Flink wat, lijkt me,’ zei Ava. ‘Hij werkt er nu al een hele tijd aan.’

‘Ik weet wat het is.’

Ava draaide zich naar haar kleine zusje toe, die met haar voeten opgetrokken zat om ze tegen de kou te beschermen. ‘Wat zeg je nou?’

‘Ik heb gekeken.’ Linn glimlachte samenzweerderig naar haar. Nu konden ze het geheim delen. ‘Geen zorgen, vader weet het niet.’

Ava kreeg een naar gevoel in haar buik. Alleen vader mocht in de schuur komen, dat was nu al heel lang de regel. Hij sloeg hen niet vaak, maar hij was op dit punt heel streng.

Vader had hun ongeveer een maand geleden over de bestelling verteld, een grote opdracht voor een edelman. Ava was zo blij geweest. Al heel lang had niemand hout of nieuwe houten meubels nodig. De mensen waren arm, ze hadden geen geld om vader voor zijn timmerwerk te betalen. Opeens was de bestelling gekomen, net voor het echt winter was geworden. Een gelukstreffer. Het enige merkwaardige was dat het een geheime opdracht was. Vader had gezegd dat de bestelling zou worden afgezegd en hij het

geld nooit zou krijgen, als ook maar iemand erachter zou komen waaraan hij werkte. En toch had Linn het verbod overtreden.

‘Wat zijn het?’ fluisterde Ava.

‘Grote kratten,’ zei Linn giechelend. ‘Het zijn gewoon een stuk of wat stomme kratten! Ik snap echt niet waarom dat zo geheim moet blijven.’

‘Kratten?’ zei Ava.

Opeens ging de deur open. Linn dook in elkaar bij het geluid, haar ogen schoten heen en weer als bij een dier dat in een val is gelopen. Vader stapte naar binnen, de zware voetstappen galmden over de versleten vloerplanken.

‘Goedenavond, vader,’ zei Ava en ze legde een hand op de schouder van haar zusje in een poging om zowel Linns als haar eigen bonzende hart te kalmeren. Hij had niets gehoord. Maar het scheelde niet veel.

‘Als we daar mijn twee favoriete meisjes niet hebben,’ zei hij zonder hen aan te kijken. Hij tikte Linn op haar wang en liet zich toen op zijn stoel aan de tafel zakken.

‘De soep is bijna klaar,’ zei Ava en ze bestudeerde vader, die met een hand over zijn baard streek, die in onverzorgde plukken op zijn holle wangen zat.

Ze schepte de stomende, kleurloze vloeistof in drie houten kommen en zette die op tafel. Zonder iets te zeggen pakte vader zijn lepel en hij boog zich over het eten. Linn legde haar lepel weg nadat ze een hap had genomen.

‘Eten doet pijn,’ jammerde ze.

Ava wist precies wat ze bedoelde. De soep had een heerlijke bosgeur dankzij het eekhoortjesbrood, maar het hoofdbestanddeel was schors. Je kreeg pijn in je kaken van het kauwen op de

taaie repen, die in je keel prikten als je ze doorslikte. Later kreeg je last van kramp en een verstopte maag. Maar het vulde en het was beter dan niets.

‘Onzin,’ zei vader en hij nam een grote hap om Linn op te vrolijken. ‘Het smaakt prima. Neem een voorbeeld aan je zus, die eet zonder te klagen.’

Ava kneep onder de tafel even in Linns hand. ‘Zodra vader het geld krijgt, kunnen we iets anders dan berkenschors eten,’ zei ze. ‘Nietwaar, vader?’

‘Inderdaad,’ zei hij zonder op te kijken. ‘Zodra ik het geld krijg.’
‘Bent u bijna klaar met de bestelling?’ vroeg Linn.

Vader keek op en richtte zijn blik op zijn jongste dochter. Hij glimlachte kort en gaf haar een aai over haar bol.

‘Ja, het duurt vast niet lang meer, mijn kind,’ zei hij.

Die nacht kon Ava niet slapen. Ze lag met Linn op de krappe keukenbank, een meisje aan elke kant, zei vader vaak. Ze werden te lang om hier te liggen, Linns tenen prikten in Ava's ribben. In de bedstee lag vader, zijn diepe ademhaling vertelde haar dat hij sliep. Verder was er niets te horen, geen wind in de bomen buiten, geen geknetter van het haardvuur, dat allang gedoofd was.

Ze kreeg kramp in haar buik, haar darmen kronkelden en klaagden; ze moest naar het wc-huisje. Ava gooide de deken van zich af en sloop door de kamer, stak haar voeten in de klompen en sloeg een sjaal om haar schouders. Toen deed ze de deur open en glipte naar buiten.

Er hing vorst in de lucht en boven haar gleed een rivier van sterren langs de hemel. Ava haastte zich naar het wc-huisje; de kiezelstenen knerpten onder haar voeten en de koude lucht prikte in haar wangen. Ze hadden al heel lang geen geld meer om talgkaarsen te kopen op de markt, dus het was donker in het kleine huisje. Ava liet de deur openstaan ondanks de kou, zodat de sterren en de maan haar konden bijlichten.

Toen ze klaar was, waste ze haar handen in de emmer die buiten stond. Ze moest een dun laagje ijs breken voor ze haar handen in het water kon steken.

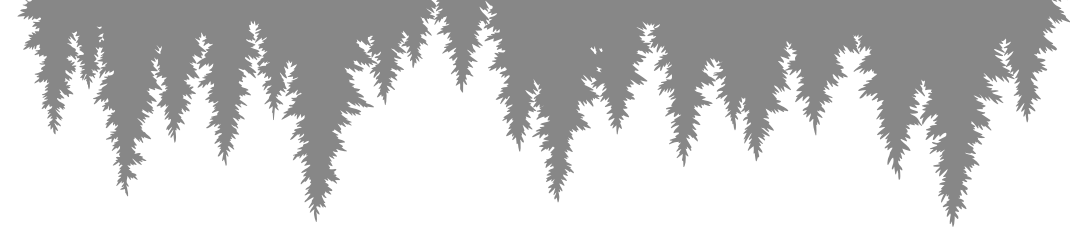
Midden op het erf bleef ze staan. Het bos stond zwart en zwijgend voor haar. Links bevond zich het kleine huis waar ze al haar hele leven woonde. Vader had het zelf gebouwd van het grove hout van de bomen die hij in het bos had omgehakt. Ava kon het in het donker niet zien, maar ze wist dat het kozijn boven de deur bezaaid was met beschermende tekens, door haar vader erin gekerfd met zijn mes. Als ze in huis waren, waren ze veilig, daar kon het kwaad hen niet bereiken. Toch had ze gemengde gevoelens bij het zien van het huis. Het was hun veilige haven, maar af en toe voelde het ook als een kooi die haar gevangen hield. Het leven dat haar binnen wachtte was niet het leven dat ze wenste. De hele dag zwoegen en zweten, net genoeg eten om te overleven, de constante angst voor het bos en zich verschansen achter beschermende tekens ... Was het vreemd dat ze van meer droomde?

In het donker klonk het trieste gekras van een uil. Ava keek naar de schuur, waar vaders werkplaats was. Ze aarzelde. Aan de buikpijn was ze gewend; die hield haar niet wakker. Het was een vraag die aan haar knaagde. Wat moest een edelman met een stel kratten? En waarom was dat zo geheim? Het leek wel alsof

haar benen geheel uit zichzelf de knoop doorhakten. Ze draaiden rechtsom en brachten haar naar de schuurdeur.

Ava hield haar adem in. De hengsels jammerden schor toen ze de zware deur openduwde. De geur in de schuur verwelkomde haar alsof die vol verlangen op haar had gewacht. Het was de geur uit haar kindertijd, die kruidige lucht van hars en vers hout. Toen ze jonger was, zat ze hier heel graag met een stomp mes in haar eigen stukje hout te snijden, terwijl vader planken schaafde of zaagde of meubels timmerde. Het voelde als iets van heel lang geleden. Tegenwoordig werkte vader het liefst alleen.

Ze liep verder de schuur in. Het zaagsel op de vloer dempte het geluid van haar voetstappen. Ook hier was geen kaars om aan te steken, maar het licht van de maan vond een weg door de spleten in het dak, waardoor ze iets kon zien. Hij had ze van vurenhout gemaakt en voor zover ze kon beoordelen, waren ze bijna klaar. Kratten, had Linn ze genoemd. Ava's zusje was te klein om het zich te herinneren, maar Ava zou echt nooit de eerste keer vergeten dat ze er een had gezien. Moeder had erin gelegen in de kamer, voor een paard-en-wagen was gekomen die haar meenam. Het waren geen kratten. Het waren grafkisten.

2

Toen Ava de volgende ochtend wakker werd, was vader al de deur uit. De zon was ook al op. Het bleke ochtendlicht dat door het raam scheen, deed alles er grauw uitzien. Ava bleef nog even liggen, toen ging ze rechtop zitten, zwaaide haar blote voeten over de rand van de keukenbank en zette ze op de koude vloer. Het zand prikte onder haar zolen; ze had gisteren niet meer geveegd.

Snel kleepte ze zich aan. Haar rok, die ze over het versleten linnen hemd trok, was te kort, waardoor de opgelapte kousen zichtbaar waren, terwijl haar lijfje juist te groot was, ook al trok ze het zo stevig mogelijk aan. Ava droeg de oude kleren van moeder, en gaf ze op haar beurt door aan Linn. Daar was niets ongewoons aan, zo deed iedereen het, ook de mensen in het dorp. Je moest roeien met de riemen die je had. Ava keek naar Linn, die nog op de bank lag. 'De zon is al op. Jij zou dat voorbeeld moeten volgen,' zei ze.

Haar zusje begroef haar hoofd dieper in het kussen, haar gezicht verborgen achter het blonde haar, waardoor Ava niet kon zien of ze wel wakker was. Linns vlecht was losgegaan en Ava zag dat haar anders zo mooie haar vol klitten zat.

'Ik zal je haar kammen,' zei Ava. 'Als je gaat zitten, mag je onder de dekens blijven.'